

СТАТИСТИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ В 2000-2010 РР.

Приданникова Ю. Є.

Науковий керівник: Чуприна О. А., канд. екон. наук
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Успішне проведення ринкових реформ в Україні неможливе без ефективної інвестиційної політики, перебудови економіки з метою створення сприятливого інвестиційного середовища. Інвестиції є дуже важливим елементом соціально-економічного розвитку країни, оскільки інвестиційні ресурси надають можливість впроваджувати передові технології, новітню техніку, що забезпечує високу конкурентоспроможність продукції підприємств.

Проблеми зростання інвестицій в основний капітал, відсутність джерел їх фінансування вимагають їхнього вивчення на науковому рівні. У зв'язку з тим, що Україна починає перехід до інвестиційно-інноваційної моделі розвитку, потрібно визначити умови та чинники її формування, а також оцінити рівень їх готовності до розвитку.

Капітальні інвестиції – інвестиції в придбання або виготовлення власними силами для власного використання матеріальних і нематеріальних активів.

До інвестицій в матеріальні активи належать: інвестиції в основний капітал, інвестиції в землю, існуючі будівлі і споруди, нові будівлі, споруди, об'єкти незавершеного будівництва, довгострокові біологічні активи, капітальний ремонт та інші необоротні матеріальні активи.

До інвестицій в нематеріальні активи відносяться об'єми інвестицій в придбання чи створення власними силами програмного забезпечення, баз даних, прав користування природними ресурсами, майном, прав на знаки для товарів та послуг, на об'єкти промислової власності, авторських і суміжних прав.

На протязі 2002-2008 рр. спостерігалось значне збільшення інвестицій у матеріальні активи, в тому числі, інвестицій в основний капітал. І тільки за останні роки (2009-2010) ця динаміка мала тенденцію до зниження. Так, у 2008 р. інвестиції в матеріальні активи склали 265707 млн. грн., а в 2009 – 186985 млн. грн., у 2010 – 182076 млн. грн., тобто вони зменшилися на 78722 млн. грн. у 2009 році і на 83631 млн. грн. відносно 2008 року (рис. 1).

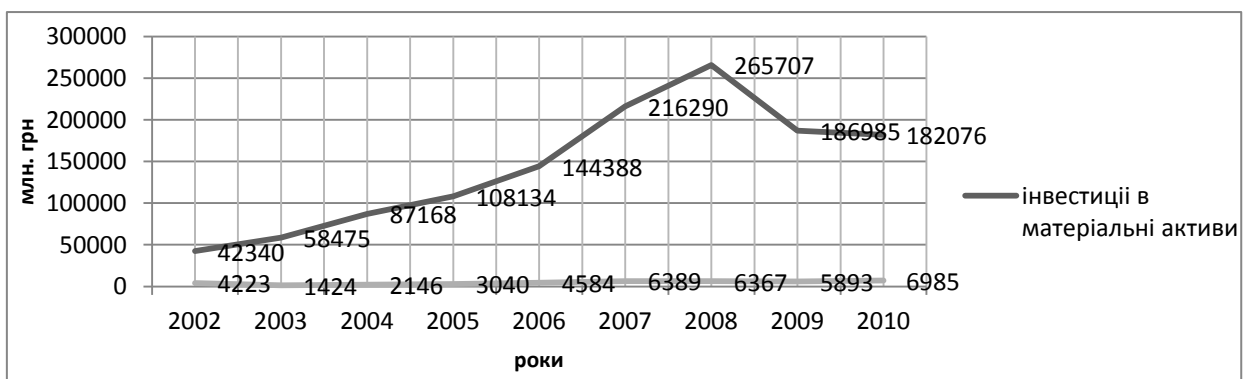

Рис. 1. Об'єми інвестицій в матеріальні і нематеріальні активи за 2002-2010 рр.

Така ситуація пов'язана, перш за все, з наслідками економічної кризи в Україні у 2009-2010 рр. і, отже, неспроможністю суб'єктів інвестування вкладати у реальний сектор економіки, оскільки інвестиційні ризики неотримання прибутку від вкладень у матеріальні активи занадто високі. Загальний об'єм капітальних інвестицій у 2009 році склав 192878 млн. грн., з них 186985 млн. грн. – інвестиції в матеріальні, і 5893 млн. грн. – в нематеріальні активи (рис. 2).

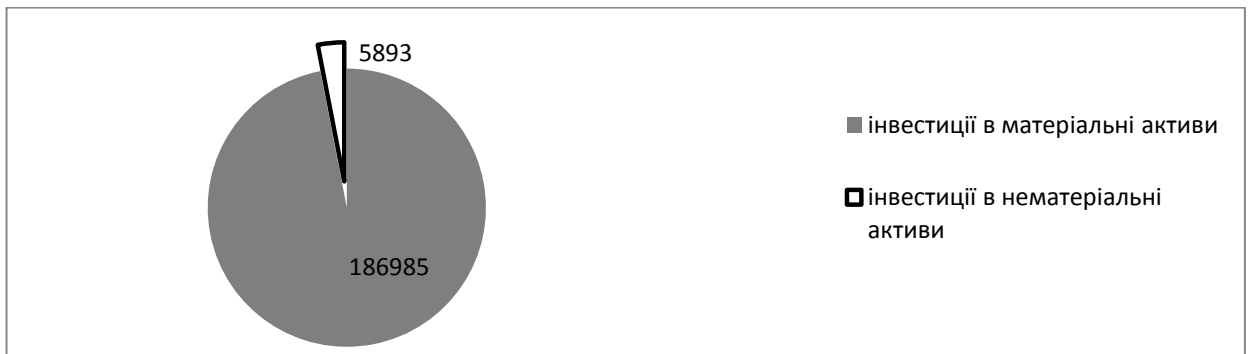

Рис. 2. Доля матеріальних і нематеріальних інвестицій у 2009 р.

В свою чергу, в матеріальних інвестиціях переважає доля інвестицій в основний капітал (у 2009 р. – 78,7 %). До інвестицій в основний капітал відносяться інвестиції у капітальне будівництво, машини, обладнання, інструмент, інвентар, транспортні засоби та ін.

У 2009 р. у зв'язку з економічною кризою об'єми інвестицій майже у всі види економічної діяльності порівняно з 2008 р. зменшилися. Так, наприклад, інвестиції у с/х зменшилися на 7508 млн. грн., або у 1,8 разів; промисловість – на 18960 млн. грн., або у 1,3 рази; будівництво – на 7144 млн. грн., або у 2,3 рази; торгівлю – на 10604 млн. грн., або в 1,7 рази; фінансову діяльність – на 1277 млн. грн., або у 1,4 рази; нерухомість – на 23162 млн. грн., або в 1,9 разів; освіту – на 838 млн. грн., або у 1,6 рази.

Головним джерелом інвестування основного капіталу за період 2000-2009 рр. були власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєна найбільша частина усіх капіталовкладень, хоча можна прослідкувати загальну тенденцію до зниження їх долі (з максимуму 68,6 % у 2000 р. до мінімуму 56,5 % у 2007 р.). У 2007-2009 рр. ця динаміка мала позитивну тенденцію.

За рахунок централізованих фінансових ресурсів доцільно фінансувати життєво важливі для країни інноваційні проекти. Доля інвестицій, яка фінансувалася за рахунок коштів державних і місцевих бюджетів, склала у 2000 р. 9,2 %. Після деяких коливань з 8,7 % у 2002 р. до 15,2 % у 2004 р., у 2008 р. доля інвестицій склала знову 9,2 %. У 2009 р. спостерігається різке зниження долі даних джерел фінансування до 7,1 %, а в 2010 р. – 9,2 %, що пов'язано з дефіцитом бюджетних коштів.

Кошти іноземних інвесторів грають незначну роль серед джерел фінансування інвестицій в основний капітал і в 2008 р. склали всього 3,3 %, що обумовлено негативним впливом політичних і зовнішньоекономічних факторів, хоча в абсолютних значеннях за 2000-2008 рр. кошти іноземних інвесторів зросли на 6191 млн. грн., або в 5,4 рази.

Також з 2000 р. збільшуються інвестиції в основний капітал, освоєних за рахунок кредитів банків, питома вага яких у 2008 р. склала 17,3 %, в той час, коли у 2000 р. – 1,7 %, що говорить про збільшення ролі банківської системи у кредитуванні реального сектора економіки за рахунок залучення депозитів населення, а також за рахунок позик на зовнішніх ринках. Але сьогодні банківська система не впливає достатньо на розвиток реального сектора економіки, а об'єми кредитних ресурсів не відповідають сучасним потребам українських підприємств. Основним позичальником коштів виступає роздрібна та оптова торгівля.

Обсяги та динаміка залучення прямих інвестицій не відповідають потребам вітчизняної економіки, їхня частка щорічно коливається у межах 4 % ВВП, тоді як у Казахстані — близько 30 %, Естонії — понад 90 %. На одного українця припадає лише до 120 дол. США іноземного капіталу, а в Угорщині, Чехії, Естонії та інших країнах — понад 2 тис. дол.

Найбільший об'єм інвестицій в основний капітал приходить на Донецьку область; також на Київську, Одеську, Харківську і Львівську області (рис.3).

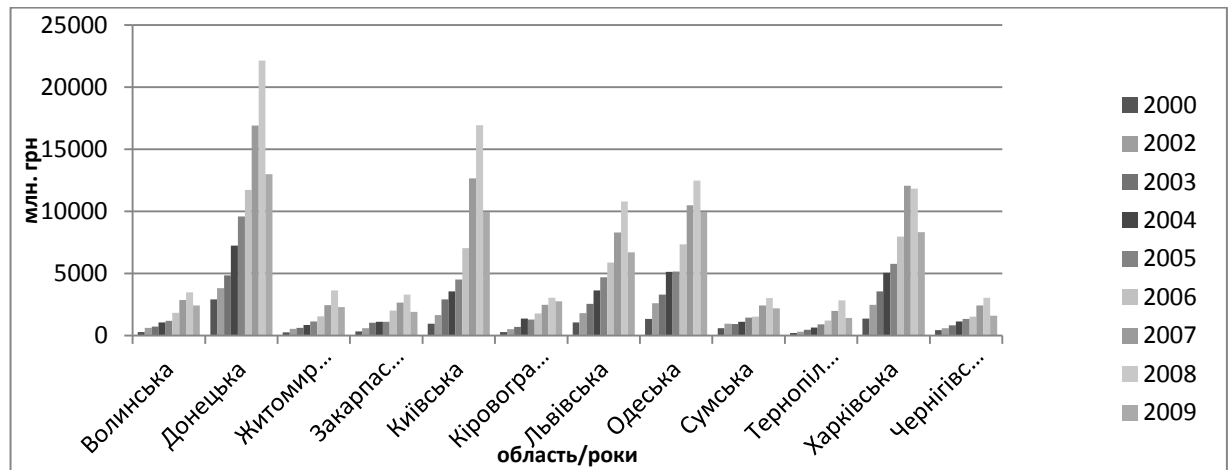

Рис. 3. Об'єм інвестицій в основний капітал за регіонами України в 2000-2009 рр.

Напрями реформування державної інвестиційної політики мають охоплювати наступні аспекти:

- в інвестиційну сферу впроваджувати державні цільові програми, спрямовані на поліпшення інвестиційного клімату;
- основним джерелом інвестування мають стати кошти підприємств і організацій у вигляді прибутку;
- здійснювати банківське кредитування галузей і виробництв, визначених як пріоритетні та ін.

Список використаної літератури:

1. Гальчинський А. Становлення інвестиційної моделі в Україні. – Економіка України. - 2004. - № 4.
2. Гриньова В. М., Коюда В. А. Інвестування. - Х.: ИНЖЭК, 2004. – 445 с.
3. Петкова Л. А. Інвестиційна привабливість регіонів. – Фінанси України. - 2005. - № 9. – с. 40-46.
4. Малютин О. К. Концепція поліпшення інвестиційного клімату в Україні. – Фінанси України, 2008.
5. Лемішко А. А. Інвестиції в основний капітал та їх вплив на економіку України. – Фінанси України. - 2007. - № 7. – с. 46-61.
6. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vbumb/2009_2/21.pdf
8. http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Ekonomika/2010_683/61.pdf